

Mehmet Açıkalın

A Social Studies Education Lesson from Turkey: Human Rights

The lesson was videotaped in March 2013, using two cameras.

Keywords

Social Studies; Human Rights; Citizenship Education; Turkey

1 Introduction

Social studies is a field, consisting of wide variety subjects, and the content of this field differ from one country to another. Also, how social studies are taught may differ a lot depending on each country's culture and educational settings. Thus, it would be very interesting to see examples of social studies lessons from various countries to understand differences and similarities regarding how social studies are taught in different parts of the world.

Therefore, an example of a social studies lesson from Turkish educational context is provided for the special issue of Journal of Social Science Education. This may be the first recorded and transcribed social studies lesson from Turkey. To my knowledge there is no other example to date of a completely recorded and transcribed social studies lesson from Turkey. Thus, this study provides an example of a social studies lesson from Turkey in order to facilitate comparison with examples of social studies lessons from other parts of the world.

This lesson was recorded in a 7th grade class at a middle school in one of the metropolitan neighborhoods in Istanbul. According to the current curriculum in Turkey, social studies education is an interdisciplinary field (TTKB, 2009b; 2009c). The subjects of social studies include history, geography, economics, sociology, anthropology, psychology, philosophy, political science, law, and civics (TTKB, 2009b; 2009c). Social studies courses are taught under two different titles in elementary and middle schools from the first through seventh grades in Turkey. In early grades (grades 1-3), the course is called *Life Studies* (see TTKB, 2009a) and, from grades four through seven, it is called *Social Studies* (TTKB, 2009b; 2009c). Both courses are interdisciplinary,

focusing on skills and values that promote effective citizenship for the Turkish nation. At the high school level focusing on skills and values that promote effective citizenship for the Turkish nation. At the high school level (Grades 9-12), social studies subjects are taught as discipline based courses such as history, geography, sociology, psychology, and philosophy.

2.1 Finding a school site

Finding a school site and teacher participants was one of the major methodological issues for this study. This study is not typical educational research and it is not well known by the school administrators and teachers in Turkey. Educational research studies in Turkey are dominated by surveys and questionnaires. Thus, generally school administrators and teachers limit educational research only to these kinds of surveys which they call "anket". Anket is originally a French word "enquête" and has been integrated into Turkish to mean "public poll" or "questionnaire". Therefore, this type of educational research which required a video recording of a class session was unconventional for the school administrators and teachers and they were not eager to participate in this research. Initially, I was turned down by a couple of schools. Eventually, I was able to convince a social studies teacher and his principal to participate in the study. Of course, it was not enough to get permission from the school. I also applied to the school district for their permission. I was also worried that the school district would not allow the recording as it was a different research method to those generally approved. Like school principals and teachers, administrators in the school districts were also used to approving research studies that required applications of "ankets". Nevertheless, I managed to obtain permission for the study from the school district within a four week period.

Mehmet Açıkalın is an associate professor in the Department of Social Studies Education at Istanbul University, Turkey. He received his PhD from The Ohio State University, USA in 2006. His research interests are computer-supported instruction in social studies and teacher education.

Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi İlköğretim,
İstanbul Üniversitesi, Turkey
Email: mehmet.acikalin@gmail.com

The School

2.2 The School

This public middle school is located in one of the central regions of Istanbul. It is a two storey historical building which was built in the 18th century. The building was used by the navy during the Ottoman period. It is very common to see such historical school buildings in Istanbul especially around the old city. Such constructions, including this one, usually were not designed as school buildings originally which results in limited spaces within the classrooms, offices, playgrounds, and other facilities in the school. Another problem with the school concerns its location. Since the school is located within metropolitan area, a lot of noise that can be heard during the class sessions. The school had 450 students at the onset of the study. The observed class population was 27 (16 male and 11 female) students. According to the school principal and the social studies teacher, students' families' socio-economic status while heterogonous can be considered middle and upper middle class.

2.3 The teacher

The teacher is a 34 year old male. He graduated from a history teacher education program in one of the large universities in a metropolitan city. Although he graduated from a history teacher education program, he was appointed as a social studies teacher. Since there was a shortage of social studies teachers at that time, he was appointed to social studies by the Ministry of National Education in one of the public schools. He has 12 years teaching experience. He taught for one year in Bingöl, a city located at the Eastern region of Turkey and had worked in the school where this study took place for 10 years. He has just transferred to another middle school in Istanbul at the beginning of this academic year.

2.4 The lesson: Methodological process

The lesson topic was human rights which is a core topic in social studies education. This topic was selected because it is a common topic often associated with social studies and civic education curricula worldwide. Therefore, presenting a social studies lesson with a topic of "human rights" might be easier for teachers and scholars worldwide to follow and understand. Also this lesson might be more valuable for teachers and scholars worldwide as it provides an opportunity to show how

this universal topic is taught in a Turkish educational context and allows them to compare this lesson bearing in mind their countries' educational context.

The lesson was video recorded and transcribed verbatim. Then, the transcripts in Turkish were translated into English. Explanations were given in brackets when necessary. Transcription and translation process were not easy. Some issues came up especially with the translation as some words lose their meaning when translated to English. But before that I would like to give some information about key features of the lesson. When you read the whole text, you will see that the teacher always repeated what the students had said. Repeating students' responses might make the lesson boring for the readers. But this is typical in a social studies lesson in a Turkish educational context. Social studies teachers generally repeat or rephrase what the students say to make it clear for the rest of the class.

Another thing concerns how students address their teachers. Students do not call teachers by their first or last names. Instead, they use a single word, "Hocam" [my teacher]. As you can see from the Turkish version of the transcripts, students used the word "Hocam" many times (31 times) during the lesson. But, I did not translate it every time, because most of the time it did not make much sense when this word was translated to English. There were also other words used frequently in the transcripts. One of them was "başka?" [What else?]. The teacher used this word 42 times in the lesson in order to elicit various answers from his students. As can be seen from the text, the teacher used a question & answer method extensively. Thus, he asked students "başka?" too many times. Another extensively used word was "şey" [something /thing]. It was used 39 times in this lesson. It is both difficult and easy to translate this word in a sentence. "Şey" can be used as a substitute word for almost any word in Turkish. I, in most cases, translated "şey" as "something" or "thing". But in some cases I had to omit the word from the English translation. More information about translation or context is given within brackets.

Two sessions covering the same topic were recorded. Nevertheless, for reasons of space, only the first session was prepared for this issue with a summary of the second lesson provided.

3.1 Outline of the first lesson and seating plan

The teacher started the lesson by asking what human rights meant to the students. For most of the lesson, the teachers asked the students questions and got answers from them. The key points discussed in the lesson were:

- various human rights such as the "right to settle /shelter", "right to vote and get elected".
- human rights violations and racial discrimination.
- violence towards women (March 8 - International Women's day)
- modern colonization (Some students believe that the U.S.A. exploits other countries such as Afghanistan and Iraq).

- the right to life and how this right can be violated (Wars, blood revenge, assassination, and murder, ext.)
- the right to receive healthcare, property rights, and the right to travel.
- the right to communicate (Tapping phones illegally: Teacher gave life of Howard Zinn as an example for that. When Howard Zinn wrote his autobiography, he asked the FBI for his personal file which included all of his telephone conversations and other forms of communication, everything related to his life)
- discrimination between rich and poor (Teacher gave example of police searching random teenagers on the street and he suspected that the police particularly choose these boys mostly because of their poor clothing and appearance. The teacher discussed that with the students)
- violation of private life (paparazzi shows)
The seating plan for the lesson was as follows:

BLACKBOARD / CURTAIN

DOOR

TEACHER'S DESK

Only selected students names (pseudonym) were given in the chart.

M: Male

F: Female

			<u>GAMZE</u> (F)				<u>FERİT</u> (M)
						<u>TUBA</u> (F)	
<u>YAVUZ</u> (M)			<u>MAHİR</u> (M)				
<u>BORA</u> (M)					<u>CAN</u> (M)	<u>SENEM</u> (F)	

3.2 Summary of the second lesson

The second session of the lesson basically followed a similar structure to the first session. Most of the lesson was also allocated to questions & answers. The teacher showed students several pictures associated with human rights violation in this session and had the students analyze the pictures. Below are examples of these pictures.

Picture 1: Kids who sell “simit” [Turkish bagel]. (Showing this image, the teacher guided a classroom discussion about underage children working).

Picture 2: 10th December Human Rights Day (Showing this image, the teacher guided a classroom discussion about various human rights violations such as violence, torture, and limiting of freedom of speech).

Picture 3: A beggar woman with a child (Showing this image, the teacher guided a classroom discussion regarding how this child's human rights were being violated)

Picture 4

Pictures 4 & 5: Human hunger in Africa. (Using these images, the teacher guided a classroom discussion regarding hunger as violation of human rights and our responsibility as a whole world for this hunger)

Picture 6: Underage girl's marriage (Showing this image, the teacher guided a classroom discussion regarding underage girl's marriage as a violation of human rights).

Picture 7: Woman's body in a sushi bar (Showing this image, teacher guided a classroom discussion regarding using woman's body for commercial purposes which is another violation of human rights).

3.2 Transcription of the first human rights lesson

Abbreviations / Explanations:

T: Teacher, S: Students

SF: Female student, SM: Male students

In order to indicate the students who contributed most to the classroom discussion, pseudonyms are used (Female names: Gamze, Tuba, Senem; Male Names: Bora, Can, Ferit, Mahir, Yavuz)

T: Alright... children today's class topic is "Human rights and its origins". I guess we have been hearing the expression "human rights" frequently these days. What do you think about human rights? What are human rights?

S: ... [3 sec]

T: Human, what is a human?

Mahir: I will talk about human rights. Human rights are essential needs. For example there is something essential. For instance, one of the rights is the right to shelter.

T: Yes.

Mahir: For example, the right to education.

T: Actually, let's have a look at the root of the issue. What is a human?... Human? What are you? [Asks a student.]

SM: A human.

T: You are a human. What am I?

SM: A human.

T: Your friends and I... everybody in this classroom is a human. So what is a human?

S: ...

T: Have you ever asked yourself this question? Yes. [Picks a student.]

Bora: A living being.

T: A living being... If you look at it this way, the cat at home is also a living being.

Yavuz: The smartest living being.

T: The smartest living being! So, it must be "a living being" and "smart" at the same time. Is it like that?... Ok. The smartest living being. So is the human being different from other species and living beings?

Yavuz: Yes.

T: Ok. They are different. What do we call this? It is also in the Koran. What does it say? Or it is also in other religions' holy books. What does it say in the Koran? It says the human being is the most honorable creature in the world [eşrefi mahlukat]. Where does this honor come from?... From their [humans'] thinking. Ok, human... what are human rights?

Can: The right to live.

T: The right to live. What else?

The teacher is asking a question.

SM: The right to settle/shelter.

T: The right to settle. What else?

SM: The right to elect and be elected.

T: The right to elect and be elected. What do you mean by that? Do you mean selection / voting for anything or for political reasons or selection relating to any aspect of life?

SM: [Relating to] every aspect of life.

T: What, for example, do we have to select in our lives? Have you ever thought about that? What do we have to select in our lives?

Yavuz: The president.

T: The president. What else?

Bora: I was going to say the same thing. But my friend has already mentioned it.

T: In fact, the expression of selection is modeled in our heads. And we always say the same thing. Either we are selecting the leader of a political party or the class president. Does a human not have any other right to select?

S: ...

T: Does s/he not have the right to select anybody / anything other than those people to govern him/her?

SM: A human can select his/her religion.

T: What else? S/he can select his/her religion. What else?

SM: S/he can select the place to live.

T: S/he can select the place to live. What else?

S: ... [3 s]

T: [A person] can select the apple s/he wants to eat from the supermarket, right? S/he can select whatever vegetable s/he wants to eat from the market. A human can select the person whom s/he wants to get married to. S/he can select the school s/he wants to go to. Who is the only person that s/he cannot choose?

S: ... [7 s]

T: Did you say something?

Tuba: His/her parents.

T: [A human] cannot select his/her parents. Alright, we have talked about the rights of a human so far. One of them is the right to vote and to get elected. Humans are entitled to rights as soon as they are born. What is the first [of these human rights]?

S: It is the right to live. [Altogether. It is very common to see that all students or at least a group of students respond altogether. This is observed several times in this lesson.]

T: The right to live. The right to live. Ok. Who are those that invade human rights? Who violates human rights?

SM: Humans.

T: Godzilla or the humans? [Laughing.]

SM: The humans.

T: Humans deprive other humans of their rights. Ok then, how do these humans take over other humans' rights?

S: ... [2 sec]

Bora: They do not vest/acknowledge rights.

T: For example? For example? It is not necessary to give such big examples. Give examples from your own lives.

Ferit: Not all people are treated equally.

T: Who do you mean, for instance? Are you and I not equal?

Ferit: Yes teacher, we are... But the people who violate human rights...

T: Segregate/discriminate between who and whom? For example, tell me about something that caught your eye.

Ferit: For instance, Primeminister and a person who lives in a village.

T: [They discriminate between] Prime minister and a villager. Why do you believe in that?

Ferit: Because of the photo, my teacher... [He points to the photos on the screen.]

T: Photo? Is there anything about that [on these photos]?

Ferit: Teacher, for example there is one kid lying on the ground and no one helping him.

T: Ok! Let's come back to the pictures later. Let me close that down, because we are going to talk about these pictures separately. Is there anything you see or feel? Do not look at the photographs. Yes?

Yavuz: Teacher, the color of skin.

T: Color of skin. For example, you have a light skin, I have a chocolate skin color. So, does this mean you and I are not equal? Are we? Is a dark-skinned person better [than a light-skinned person]?

Yavuz: Teacher, they discriminate [because of skin color].

T: Is there something like that?

Yavuz: Yes, there is, teacher.

T: Where?

Yavuz: Almost in every country, my teacher.

T: So when you talk about skin color you mean... blackish [Teacher used word “siyahi” means “blackish.” “Siyah” means black color] people or in more impolite term “Negroes”? [Teacher here used the word “Zenci”, the impolite way to refers the black race]

Yavuz: Yes.

T: Negroes. So, who discriminates [between white and black people]? Do we do that? [He means the Turkish Nation]

Yavuz: Teacher, personal... it is a personal [subjective] thing.

T: It is something personal. Ok, are there a lot of Negros in our country?

Yavuz: Not many.

T: Not many. But their [the illegal African immigrants] numbers have been increasing, right? So do you think we are developing prejudice against these people? Or do you feel that prejudice against these people is developing in society?

Yavuz: No.

T: You do not. Ok then, is there any human rights violation in the society you live in?

Yavuz: Yes, there is.

T: For example what kind?

Yavuz: Teacher, there are people who are involved in racial discrimination.

T: Racial discrimination... They engage in racial discrimination. What else?

S: [incomprehensible]

T: In any a case, a person who praises his/her race is a racist. So you say, there is one race in this country and there are people defending that race... Are there just racists of one and the same race in this country?

Yavuz: No.

T: So, you say in this country there are racist people of each nation living here [who belong to different ethnic groups]. And you say there are racists within all races in the world. Yes. What else? Other human rights violations? Yes?

Tuba: Violence against women.

T: Violence against women. Yes... When was the issue most popular? Which day was it in March? It has been discussed a lot.

Senem: March 8.

T: March 8. What is March 8?

Senem: World workers women's day. [Senem here originally said “Dünya emekçi kadınlar günü” meaning “World workers women's day”. It is, in fact, “International Women's Day”. In Turkey, March 8 mostly is valued by the leftists groups. Thus, there is a special emphasis on the word “workers”]

T: World workers women's day. Ok, let's continue. Violence against women. Do you see other human rights violations? Yes?

SF: In the past, Kings and religious people [Priest, imam etc.] were entitled to more rights...

T: In the past!

SF: ... than the regular people.

T: But, is there any human right violation you can see today? We are going to talk about that [later]. We are going to talk about the [historical] development of human rights [later]. But, is there any human rights violation you see today? Yes.

Tuba: Torturing animals.

T: Torturing animals. Actually, isn't that something different. This is not violation of human rights. Rights of living beings. Here a new rights expression arises. This means, rights of living beings. Let us talk about that separately.

Yavuz: Colony. [The word "Colony" does not refer its literal meaning in this context. It refers to exploitation].

T: What colony?

Yavuz: Some countries exploit other countries.

T: Are there still colonized countries?

Yavuz: There are.

T: For example?

Yavuz: Afghanistan, for example.

T: Afghanistan. Who exploits Afghanistan?

Yavuz: America. [People in Turkey when they talk about the United States, they refer her only with one word as "Amerika" which is the Turkish form of "America"].

T: America exploits Afghanistan. Ok, America. Then, according to your logic, America also exploits Iraq, right? So what does it take from Iraq?

Yavuz: Petroleum.

T: It [USA] takes petroleum [from Iraq]. Ok then in the world as we can just see from TV and read from newspapers, if I ask you to name a country that supports human rights, which country would that be? In all respects. Can you tell me one country that will be there with their people and government, if there is any human rights violation anywhere in the world? Is there any country that you can name?

Bora: I do not think there is.

T: Isn't there? That cannot be true! On the grounds of human rights violation people [nations or countries on the world] send their armies back and forth.

Yavuz: Turkey.

T: Turkey! So you say Turkey is a sensitive country for human rights violations in the world and wherever there is human rights violation Turkey would be there! Is that what you were saying?

Yavuz: No. Actually, not that much...

T: So you say we just get sad.

Yavuz: Supposedly.

T: We condemn [when we see human rights violations]. Is there such a country?

S: ... [6 sec]

T: Yes. Is there such a country?

S: ...

T: So there is not. Then, I will briefly give some information about this issue. After that let us have a look at why there is or there is not a country sensitive to human rights violations and where the mistake is? Now... What are human rights? In a general sense, everybody is entitled to human rights as soon as s/he is born. Once you were born and took your first breath, what is your first human right? It is the right to continue breathing. It is the right to continue breathing. Nobody in the world can take your right to breathe, this means your right to live, from you. Ok, when we look at this in detail, what is the right to live? How can the right to live be taken from somebody?

Bora: By being killed.

T: How does a person get killed? Under what circumstances can s/he get killed? There can be a murder, there can be a fighting... What else?

Bora: Wars.

T: Hah. Yes, wars. What else?

Can: Blood revenge. [It is a long-running argument or fight, often between social groups of people, especially families or clans. Although it has been diminishing, there are still ongoing disputes between families in the eastern parts of Turkey.]

T: Blood revenge. What else?

SM: Assassination.

T: Assassination. What else?

S: ... [2 sec]

T: Ok, let's go to another point. Let's say an earthquake has happened and a large site built by a contractor collapsed due to using unqualified or limited material for the construction. As many people get killed under this building, would this be a human rights violation or the deprivation of the right to live? What do you think? Do you know anybody who got killed in an earthquake? There is somebody in the other class, for instance. I will not give his/her name. S/he has lost his/her uncle, aunt, and all his/her cousins. Here there is a violation of human rights and additionally murder! Isn't there? The right to live... Right to receive healthcare! What is the right to receive healthcare?

Can: It means people can go the health centers or hospital to get information about their health.

T: To get information about their health. What else? What is the right to receive healthcare?

S: ... [5 sec]

T: Do you go to the doctor?

S: Yes. [Altogether]

T: Yes, you do. Do you have right to receive treatment?

S: Yes. [Altogether]

T: Yes, you have. Ok then, this is your first essential healthcare right. If you are sick and there is a treatment, you have to get this treatment. Ok, would big corporations and their activities which endanger your health and your lives also be considered a violation of right to health? For example, there is a factory in your neighborhood and this factory does not have a filtering system necessary to prevent air pollution. The factory continuously releases unfiltered bad smoke, toxins and chemical gases to nature. Do these affect peoples' health?

S: Yes. [Altogether]

T: And because of this, would a person's right to health be violated?

S: Yes. [Altogether]

T: Do you think there is a violation of human rights in this case?

S: Yes. [Altogether]

T: Yes, there is. Can you give another example for that? Yes.

Bora: Cigarettes.

T: Cigarettes! It is an interesting example. Ok, who is involved in this case?

Bora: What do you mean by involved, teacher?

T: I mean smoking cigarettes is a health right, a violation of the health right. But for example... I give you an example. A person named Ahmet smokes, but he goes to buy his cigarettes himself. Where is the violation here?

Bora: Is it within the state, teacher?

T: You tell me. Think about it. Where is it [the violation]?

Bora: ... [3 sec] The state, teacher.

T: Let me give you a hint. He has given a good example. He said the state was responsible. Let me give you a hint. In fact, people's habits are all taught somehow. I mean, if you never see cigarettes in your life, you would never want to smoke and you would not know what cigarettes are. If you had never seen ice cream in your life and if you had never seen people eating ice cream, what would you do? You would not want to have ice cream. Then, are there any factors that affect us in starting smoking habits? Yes.

Can: Family.

T: How? Give me an example.

Can: If a child's or teenager's parents smoke s/he may be curious [about smoking] as well.

T: What else? Family is right.

Bora: Friends.

T: What else?

Bora: People around the person.

T: What else? People around the person. I will add one more. Television. Another human right... one of the primary human rights is the right to property. What is property?

Mahir: Residence, home.

T: Residence, home. Ok, it means a person can buy any house that s/he wishes within the law. Another human right is the right to travel. Is there a human right called a right to travel?

SM: There is.

T: There is. We can travel wherever we want. Ok, can we travel wherever we want?

S: ... [2 sec]

T: Can we travel wherever we want?

Bora: Yes.

T: Ok, where do we go? You say yes. Where do we travel? Where can we go?

Mahir: Anywhere within the country.

T: We can. Is there anybody who travels? Is there anybody who can travel? You travel. [Speaking to a student] Where have you traveled?

SF: Antalya ... Bodrum. [Well known travel destinations in the coastal area of Turkey]

T: Antalya, Bodrum. You went for vacation. Where else? You?

Bora: Edirne. [A city in the Northwest of Turkey]

T: Has anybody stopped you from traveling?

SFM: No.

T: Then, is this issue a problem in our country?

S: No. [Altogether]

T: Ok, we can say it is not an issue. Of course we talk for our country. Ok then... How can a person's right to travel be prevented? Yes?

Yavuz: If s/he has committed a crime, if s/he is a felon felon [ex-convict].

T: These are legal reasons. It means this felon violated another person's right (i.e. right to health; right to live)... This guy is a felon and thus is, by law, deprived of his rights to travel, to own property, and even to live freely. But, I am talking about us here who (presumably) have no obstacles to travelling. How can anybody take away our rights to travel?... If they take our rights to travel, would that be right? Let's say you are going to Bodrum by car or by bus and somebody gets in front of your vehicle with his/her gun or with something else and stops you and tells you "no, you cannot go further". Would s/he have deprived you of your right to travel?

S: Yes. [Altogether]

T: Would s/he?

S: Yes. [Altogether]

T: Ok then, has this happened in this country before?

S: Yes.

T: Where did it happen?

S: ...

T: You say yes. But tell me where?... Ok, all of you are not old enough to remember that. There was a time when this happened before in the Eastern parts of Turkey. Lawless people built barriers on the road and said to travelers that they weren't allowed to continue their travelling from this point on. So, these lawless people took away other people's right to travel. Another right we have is the right to communicate. What is the right to communicate?... What is the right to communicate? Yes, tell me.

Senem: Is it seeing other people and talking with them?

T: Seeing?

Senem: And talking with other people.

T: Seeing other people and talking with them, actually to get in touch with other people; get to communicate with other people. As it is in the word "communication", to interact with others, to receive information and to give information. This is the right to communicate. Can we make use of our right to communicate as we wish?

SF: Yes.

T: How do we use our right to communicate? Yes, we are experts on this issue. [Meaning the students] Yes, please.

SM: Telephone.

T: Telephone. Is it only telephone? What else?

Tuba: Computer.

T: Computer. But what are the applications, the instruments that are used with the computer in order to use it for communication?

SM: Letter.

T: Letter. That was in the past. Yes?

Yavuz: Internet.

T: Internet. Who sends us letters... in these days?

SM: The state.

T: Banks. The banks send us letters. The only organization that sends letters these days are banks. [Students laughing]

SF: Newspaper.

T: Newspaper. What else?

Bora: Television.

T: TV. Let's talk about our cell phones in particular. We all have a cell phone in our pockets, haven't we? I am calling somebody. [Teacher pretends to call somebody with his cell phone.] I say "Ayşe [a girl name] I love you so much. [Students laughing] But I do not want anybody to know about that. It is really secret. I want it to be a secret between us. Look, I could not say that in front of other people. We were in a meeting with other people. I could not tell you. I wanted to say it by phone as if I was whispering it in your ear." While I am saying that a noise is coming from the phone "Höyt! [Hey!] Hey I love Ayşe, too." In fact, there should not be a noise coming from the phone. What should somebody not do with our phones?

The teacher pretends that he is making a phone call

S: Listen to them. [Altogether]

T: Nobody should listen [to other peoples' phone conversations]. This is the right to communicate freely/freedom of communication. When I call Ayşe, my mom or my dad and they in turn call me, they should be telling me freely whatever they want to tell. They should not be worrying about other people listening to our conversation or recording it. What shouldn't they do?

S: They should not worry.

T: They should not worry. Kids I want to tell you about a book I read recently. There is a professor in America and I have just seen his name for the first time on a book while I was walking past a bookstore ten days ago. His name is Howard Zinn. He is an activist and he is against all kinds of human rights violations in the America and in the world. He also takes action against the wars America conducts. For years he has done a lot of research on these issues. Eventually, he decides to write his autobiography. But he says "I am more than 80 years old" and he gets confused about how to write his life story. Then kids, eventually he asks the CIA... What is the CIA?

Yavuz: Central Intelligence Agency in America.

T: Yes. Sorry not CIA. He asks the FBI, because the FBI is involved in the internal intelligence within America, for his personal file. He asks the FBI for his personal file and in this file there are all his telephone conversations; all his communicative activities; and everything related to him. And what does this person [Howard Zinn] do with that? What does he do with all what he had forgotten? He writes. He writes everything that he forgot about his life [by using the information from this file]. So, what do we have here in this case? Here we have to do with a person's or other people's deprivation of their rights to communicate freely. Do you want your phones to be listened to?

S: No. [Altogether]

T: Do you want your letters to be read by someone else before reaching their destination and somebody licking the envelopes to close them again?

S: No. [Altogether]

T: You do not want that. Do you like sending e-mails? Do you want your e-mails to be read by somebody else who says "Ah, okay this letter is harmless" before they reach the person you have [actually] sent them to?

S: No. [Altogether]

T: Or do you want the pictures on your computer to be stolen by somebody else?

S: No. [Altogether]

T: Or a real incident A true story kids... I say it explicitly... a story which was supposed to be in the newspapers so that all people knew about it. Do you want somebody to prevent this story from being published in the newspaper?

S: No. [Altogether]

T: If you do not want those things to happen, you are among the people who support the right to communicate. Ok... the right to defend yourself in a court. Justice and equality. Do you think everybody on the world is equal?

S: No. [Altogether]

T: Is everybody equal in front of the law and the courts?

S: Yes. [One group] No. [One group]

T: So? I do not want to influence you. Those of you who say “equal” raise your hands ... Who say “not equal” raise your hands. [The majority is for “not equal”] I am going to ask those of you who said “not equal” why they think this way. Yavuz [pseudonym name used] why [is everybody] not equal [in front of the law and the courts]?

Yavuz: Teacher, what do you mean by “not equal”? Do you mean equal according to me or what the current situation is [what is happening now on this issue]?

T: Whatever you see. Is there any difference?

Yavuz: There is discrimination.

T: Ha?

Yavuz: There is discrimination teacher.

T: Tell me how?

Yavuz: Teacher, for example a thief must be sentenced to 30 years according to the law, but s/he gets only 10 years or a criminal that actually should be sentenced to 20 years gets 30 years.

T: Hmm. You say a criminal who must be sentenced to 10 years gets only 5 years and another criminal that actually should be sentenced to 5 years gets 10 years. Do you mean that?

Yavuz: Yes.

T: So you say there is injustice. What else... So why do they discriminate between two criminals?

Yavuz: I do not know, teacher.

T: Have you heard something like that before?

Yavuz: Yes, we hear about it on the news.

T: You see it on the news. So based on that do you say there is injustice?

Yavuz: Yes.

T: In fact... I do not know whether we can say it based on that... Ok... In fact, it is not right to talk about this based on this reference [based on assumptions]. Why is this not right? In fact, saying something like “this happened this way and that happened that way” is also a deprivation of humans’ rights. When you talk about human rights, it is not appropriate to say “have you ever seen a rich person’s kid spend time in jail?” In fact, using this sentence is a violation of the human rights of all these rich people or many other people who are better off. But there is one thing on the world: “Everybody is equal, but some are more equal!” What does that mean?... Yes, what does that mean? Everyone is equal, some are more equal. What does that mean? Yes.

Bora: Those who have property are richer. Those who are in the upper class are more equal.

T: Why?

Bora: That is what I understand from that.

Yavuz: Teacher, it is actually exactly the opposite. Upper class people are less equal, lower class people are more equal.

T: How? I do not understand.

Yavuz: Teacher, think of a politician’s son and a vagabond/roamer from the folk.

T: Who has more advantages?

Yavuz: The son of the politician, teacher.

T: Ok, you said a good thing. A couple of days ago I was walking here around the school. I saw the police stopping two teenage boys [Sometimes policemen/policewomen stop people to check their IDs and search them in the control point designated by the police. So, although it is not very common, it is not an unusual situation.] The officers said “Come here.” The boys went to them, but unintentionally I had a look at the boys’ clothing. Their clothes were very old and it seemed that they were coming from a certain neighborhood within Istanbul. I mean, their beards and hair... their outfits... as if the officers had seen them like this and stopped them [because of their appearance]. But there were other boys of the similar ages passing by, but the police did not stop them... Why? Have you ever experienced something like that? Tell me.

Senem: Teacher, I don't know why this happened. The policemen may have thought that these boys were thieves because of their clothing and appearance.

T: So is it enough to assume [that they have done something illegal] in order to stop and search a person on the street in front of everybody?

S: No. [Altogether]

T: I come... [he calls on a male student from the first row] "stand up, stand up, turn around" [talking to him like a policeman]. Let's say your mother, your wife are there. I do not know... imagine you have your beloved girlfriend or boyfriend with you. But somebody says "turn around, take out your ID" [talking like a policeman] and you say "what have I done?!" "Turn around, take out your ID." Is this right? Ok, you can sit down. [to the student] Then, is it enough only to assume? So, it is enough to stop somebody only supposing [that they did something illegal]. Ok let's say in later time... Who says "I do not look like a thief" raise your hands. Those of you who say "I do not look like a thief or a murderer" raise your hands. [everyone raises his/her hand] I also do not look like a thief or murderer, in my opinion. But when I look into the mirror I look like a thief and also like a murderer. [laughing] Anyway, you have not done something like that. So it is not important whether you look like a thief or murderer, you haven't done such a thing. But let's say one morning you woke up... randomly you took a [bad/old] jacket, you did not shave your beard, you did not comb your hair. And you did not paint/polish your shoes. And the policeman stopped and searched you and asked you for your ID. How would you feel?

S: ... [3 sec]

T: Let me do it this way... let me give you my answer to this question. Then I will take your answers. I would not feel anything. I would say to the officer "Thank you officer. Be always careful like that. Whenever you suspect somebody, you can stop and search him/her." I would say that. What would you tell them?

S: [Inaudible]

T: What would you do?

SF: I would get embarrassed in the midst of those people.

T: Have you ever gotten embarrassed like that?

Bora: By the police or...?

T: Yes, by the police. Have the police embarrassed you before?

S: [Saying no by nodding negatively.]

T: Did the police ever embarrass you? So, what would you think [if you were treated this way by the police]? Would you get embarrassed or...? Your friend said he would. Would you be embarrassed?... I personally am sensitive concerning this issue. The police should search me... I can be anybody, I can be a bomber. Even when the officer gets bored or suspects me s/he should stop and search me... Even if there is not a policewoman there at the moment, a policeman can search my wife! Because our lives and safety are important. The police is for our safety. That is what I think on this issue. Tell me what do you think? Yes.

SF: I would not get embarrassed, because the police eventually would realize that I did not do anything.

T: Ok. You?

Yavuz: Teacher, it is not about embarrassment. You said the police can do whatever s/he wants, I will collaborate with them. But what if they stop only you and not another person walking by. They should stop everyone.

T: Look what I say. Let's assume the officers are suspicious of my wife. And right then there is no policewoman there... But people's health and safety is in danger. So a male cop can search my wife. I would not care.

Yavuz: But teacher, if the police, for example, stopped only me but nobody else on the street, I would get embarrassed.

T: But the officer is only suspicious of you.

Yavuz: Then, I would get embarrassed, because everybody [on the street] would look at me as if I was a thief.

T: Everybody would look at you as if you were a thief. Actually you did not commit any crime. That is what you are thinking about. Though you did not commit any crime people would think of you as a criminal. How would this make you feel? It would...

S: ...disturb us. [Altogether]

T: It would disturb you. What else?... What else? I want to hear something from someone who has not spoken so far. Tell me, how would you feel? [asking to a girl in the first row] So you say "I have a pretty and innocent face. Which police would stop me?" [The teacher is teasing the student]

Gamze: Teacher... I would not want everybody to turn back and look at me. Because... I mean... I would not want it. I mean I would get embarrassed.

T: Who says "I would want it and I would get embarrassed"? Raise your hands.

SM: Those who say that they would be embarrassed. [corrects the teachers' statement]

T: Those who say "I would be embarrassed, I wouldn't want it."

S: [The majority raise their hands.]

T: Or the ones who say, like me, "What the heck! It is not worse than dying!" raise your hand. I mean those of you who say "Is it worse than dying? I would not get embarrassed." raise your hand. Let me say the whole sentence. Those of you who say that they wouldn't be embarrassed.

S: [Few students raise their hands.]

T: The ones who say "I am undecided. I have not thought about it." raise your hands.

S: [Few students raise their hands.]

T: Alright. Kids, in fact, I lied to you. I would not want such a thing to happen to me. I mean, if I was certain that I was innocent I would not want the police to stop me and search me in the midst of people. I would not want my wife to be searched inappropriately and undergo an identity check. Because this is not something normal. This is not a normal thing. Imagine experiencing this every day. Every day when you enter school you got searched. When you enter Istiklal Street [a famous street in Istanbul] you got searched; or you just go to the street and you are searched. And people always keep telling you... What do they tell you? "We are doing this for your safety." You use your phone and hear some noises. You understand that you are wiretapped. So, you complain about that and you are told "Oh no, we do it for a safe society." Your letters, your e-mails and everything is exposed and read by others. So, one should get disturbed by this kind of action. That is where the expression "human rights" emerges. Here, in this case, human rights are abolished. Let's continue... The right to search for rights. What is the right to search for rights?... Tell me.

Can: For example, if a person's rights are violated, s/he has the right to search for his/her rights.

T: Ok, what else?... The right to search for your rights. Is there anybody who feels that his/her rights are violated? At home, at school, at the hospital? For instance, is there anyone who believes that doctors in a hospital do not take good care of him/her? Have you experienced something like that before?

S: ...

T: So, you have not. Ok, right to secrecy of private life... What is that?... What is the secrecy of private life?

Can: For example, nobody has the right to know what happens in my home and what I do there.

T: Ok is this violated... in our country?

Can: I do not know, it depends on the person.

T: Ok, do you like paparazzi shows?

Can: No.

T: Who likes paparazzi programs? [a couple of students raise their hands] I like these shows, for instance. It is fun to watch them on Sundays! Why do I like these shows?

S: [Students laughing.]

T: I see all the details of celebrities' lives like... where they eat, where they go swimming, who they talk to in their houses, what they wear or do not wear. [Bell rings] This is why I like these shows.

Senem: I like them, too.

T: I like them very much. But in fact, by watching these shows I follow other people's lives without even noticing. I am sitting in front of the TV and am observing other peoples' lives. We will continue next lesson, kids.

References

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı [TTKB]. (2009a). İlköğretim 1, 2 ve 3.sınıflar hayat bilgisi dersi öğretim programı ve kılavuzu [Life studies curriculum: Grades 1,2,3 and teacher's manual]. Ankara: author. Retrieved from http://ttkb.meb.gov.tr/ogretmen/modules.php?name=Ddownloads&d_op=viewdownload&cid=74&min=10&orderby=titleA&show=10

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı [TTKB]. (2009b). Sosyal bilgiler 4. - 5. sınıf programı [Social studies curriculum: Grades 4-5]. Ankara: author

from

http://ttkb.meb.gov.tr/ogretmen/modules.php?name=Ddownloads&d_op=viewdownload&cid=74&min=10&orderby=titleA&show=10

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı [TTKB]. (2009c). Sosyal bilgiler 6. - 7. sınıf programı [Social studies curriculum: Grades 6-7]. Ankara: author. Retrieved from http://ttkb.meb.gov.tr/ogretmen/modules.php?name=Ddownloads&d_op=viewdownload&cid=74&min=20&orderby=titleA&show=10

Acknowledgements: I would like to thank to the school principal Yener Şarkoğlu and social studies teacher Engin Yolcu for opening their school to my study and Taner Ezici who assisted me with the video recording. I also would like thank to Yasemin Çidem, Dr. Jennifer Bruen, and Professor Tilman Grammes for their reviews, edits, and recommendation throughout the publication process.

Appendix:

İnsan Halkları Dersi

Kısaltmalar / Açıklamalar:

Ö: Öğretmen, Öğr: Öğrenciler

KÖ: Kız Öğrenci, EÖ: Erkek Öğrenci

Ayrıca ders içinde tartışmaya fazlaca katkıda bulunan öğrencileri göstermek amacıyla bu öğrenciler takma isimler kullanılarak belirtilmiştir. (Kız isimleri: *Gamze, Tuba, Senem*; Erkek isimleri: *Bora, Can, Ferit, Mahir, Yavuz*)

Ö: Evet... çocuklar bugünkü konumuz “insan hakları ve insan haklarının doğuşu”. İnsan hakları kelimesini çok sık duyuyoruz herhalde son zamanlarda. Ne düşünüyorsunuz insan hakları konusunda? Nedir insan hakları?

Öğr: ... [3 sn]

Ö: İnsan, insan nedir?

Mahir: Ben insan haklarını söyleyeceğim. İnsan haklarının temel ihtiyaçları vardır. Mesela temel bir şeyi vardır. Örneğin haklarından biri barınma hakkıdır.

Ö: Evet.

Mahir: Mesela eğitim hakkıdır.

Ö: Aslında daha temele inelim. İnsan nedir?... İnsan? Sen nesin? [bir öğrenciye sorarak]

EÖ: İnsan.

Ö: İnsansın. Ben neyim?

EÖ: İnsan.

Ö: Buradaki bütün bulunan... şu an öğrenci arkadaşlarınız ve ben insanız. İnsan nedir peki?

Öğr: ...

Ö: Hiç bu soruyu sordunuz mu kendi kendinize? Evet. [Bir öğrenciye söz veriyor]

Bora: Canlı.

Ö: Canlı... ona bakarsan... evimizdeki kedi de canlı.

Yavuz: En akıllı canlı.

Ö: En akıllı canlı... En akıllı canlı. Hem canlı olması gerekiyor hem de akıllı olması gerekiyor. Öyle mi? Peki en akıllı canlı insan. Peki insan diğer varlıklardan veya diğer yaratılmışlardan farklı mıdır?

Yavuz: Evet.

Ö: Farklıdır. Ne diyoruz bunun için? Hem kuranda da var bu. Ne diyor? Veya diğer dinlerin kutsal kitaplarında da var. Kuran'da ne diyor? Eşrefi... mahlukat. Nedir? Mahluk... Yaratılmışların, mahlukların en şerefli. Bu şeref onlara nereden veriliyor?... Düşünceden. Peki insan... insan hakları nelerdir?

Can: Yaşama hakkı.

Ö: Yaşama. Başka?

EÖ: Yerleşim hakkı.

Ö: Yerleşim. Başka?

EÖ: Seçme seçilme.

Ö: Seçme seçilme. Ne manada seçme seçilme? Neyi seçme yani herhangi bir konuda seçme hakkı mı yoksa siyasi manada mı yoksa hayatın her alanında seçme hakkı mı?

EÖ: Her alanında.

Ö: Mesela hayatın içerisinde neleri seçmek durumunda kalıyoruz?... Hiç düşündünüz mü bunu? Neleri seçmek durumunda kalıyoruz?

Yavuz: Devlet başkanını.

Ö: Devlet başkanını. Başka?

Bora: Onu diyecektim ama arkadaşım söyledi.

Ö: Aslında seçme kavramı bizim kafamızda bir model olarak oturmuş ve biz hep aynı şeyi söylüyoruz. Ya bir siyasi parti liderini seçeceğiz, ya sınıf başkanını seçeceğiz, ya bir parti başkanını seçeceğiz. İnsanın başka bir seçme hakkı yok mu?

Öğr: ...

Ö: Kendini yönetecek kişiden başka bir şeyi seçme hakkı yok mu?

EÖ: Dinini seçebilir.

Ö: Başka? Dinini seçebilir. Başka?

EÖ: Nerede yaşayacağını seçebilir.

Ö: Nerede yaşayacağını seçebilir. Başka?

Öğr: ... [3 sn]

Ö: Markette yiyeceği elmayı seçebilir. Öyle değil mi? Veya markette hangi sebze yemek istiyorsa onu seçebilir. Evleneceği kişiyi seçebilir. Okuyacağı okulu seçebilir. Ne bileyim... Bir tek kimi seçemez?

Öğr: ... [7 sn]

Ö: Sen bir şey mi mırıldandın?

Tuba: Annesini babasını.

Ö: Annesini babasını seçemez. Evet, insanın haklarından bahsettik. Bir tanesi de seçme ve seçilme hakkı. İnsanın doğuştan gelen hakları vardır. Birincisi nedir?

Öğr: Yaşamaktır. [Topluca. Öğrencilerin topluca veya bir grup öğrencinin topluca yanıt vermesi derslerde sıkça görülen bir durumdur. Dersin ileriki yerlerinde de bu durum görülmüştür.]

Ö: Yaşamaktır. Yaşamaktır. Peki, insanın haklarını... gasp eden kim? İnsanın haklarını kim gasp ediyor?

EÖ: İnsanlar.

Ö: Godzilla mı insanlar mı? [Gülerek]

EÖ: İnsanlar.

Ö: İnsanın hakkını insanlar gasp ediyor. Peki nasıl gasp ediyorlar?

Öğr: ... [2 sn]

Bora: Hak tanımıyorlar.

Ö: Mesela? Mesela? Hiç böyle büyük örnekler vermeye gerek yok. Kendi hayatınızdan...

Ferit: Her insan eşit tutulmuyor.

Ö: Mesela kim? Senle ben eşit değil miyiz?

Ferit: Hocam eşitiz de... işte insan haklarını gasp edenler...

Ö: Kimle kimi ayırıyorlar? Mesela senin gözüne çarpan.

Ferit: Mesela başbakanla köyde oturan birisi.

Ö: Başbakanla köyde oturan birisi. Nereden kapıldın bu duyguya?

Ferit: Hocam fotoğraf... [tahtadaki fotoğrafları göstererek]

Ö: Fotoğraf? ... Burada var mı öyle bir şey?

Ferit: Hocam mesela orda çocuk yatıyor hiç kimse yardım etmiyor.

Ö: Ha! Ona sonra bakalım. Onu ben bir indireyim aşağıya. Çünkü bunları ayrı ayrı konuşacağız. Gördüğün bir şey var mı? Hissettiğin? Fotoğrafı boş ver. Evet?

Yavuz: Hocam ten rengi.

Ö: Ten rengi. Mesela sen açık tenlisin ben çikolata renkliyim yani senle ben eşit değiliz değil mi? Çikolata renkli insan daha mı iyi?

Yavuz: Hocam ayrımcılık yapıyorlar.

Ö: Var mı böyle bir şey?

Yavuz: Var hocam.

Ö: Nerde var?

Yavuz: Hocam neredeyse her ülkede var.

Ö: Bu ten renginden kastın... siyahi insanlar veya diğer manada amiyane söylemle “zenciler” mi?

Yavuz: Evet.

Ö: Zenciler. Kim ayırıyor biz ayırıyor muyuz zencileri?

Yavuz: Hocam... kişisel... kişisel bir şey hocam.

Ö: Kişisel bir şey. Peki, bizim ülkemizde çok zenci var mı?

Yavuz: Fazla yok.

Ö: Fazla yok. Ama artıyor değil mi? Peki onlara karşı bir önyargımız oluşuyor mu sence? Veya senin toplumda onlara karşı önyargı oluştuğunu hissediyor musun?

Yavuz: Hayır.

Ö: Hissetmiyorsun. Peki senin yaşadığın toplumda... insan hakları ihlalleri var mı?

Yavuz: Var.

Ö: Ne var mesela?

Yavuz: Hocam ırkçılık yapanlar var.

Ö: ırkçılık... ırkçılık yapıyorlar. Başka?

Öğr: [anlaşılmıyor]

Ö: Kendi ait olduğu ırkı öven kişi ırkçıdır zaten. Bu ülkede diyorsun bir ırk var ve bu ırkı savunan... tek bir ırkın ırkçısı mı var bu ülkede?

Yavuz: Hayır.

Ö: Yani her burada bu ülkede yaşayan her milletin ırkçısı var. Dünyada da ırkçılar her millet içerisinde ırkçılar var diyorsun. Evet başka? Başka insan hakları ihlali? Evet?

Tuba: Kadına şiddet.

Ö: Kadına şiddet. Evet... En çok ne zaman gündemdeydi? Mart ayı içerisinde hangi gündü o? Çok konuşuldu?

Senem: 8 Mart.

Ö: 8 Mart. Nedir 8 Mart?

Senem: Dünya emekçi kadınlar günü.

Ö: Dünya emekçi kadınlar günü. Evet devam edelim. Çevremizde kadına şiddet. Başka insan hakları ihlali görüyor musunuz?

KÖ: Daha eski zamanlarda krallara ve din adamlarına daha çok hak tanınıyordu...

Ö: Eskiden!

KÖ: ... halk insanlarına tanınmıyordu.

Ö: Peki sizin gördüğünüz şu an var mı? Bunlardan bahsedeceğiz. İnsan haklarının gelişiminden bahsedeceğiz. Ama sizin gördüğünüz hak ihlali var mı? Evet.

Tuba: Hayvana eziyet.

Ö: Hayvana eziyet. Aslında değil mi farklı bir şey yani. Bu insan hakları ihlali değil ama. Canlı hakları. Bir de ayrı bir hak kavramı da çıkıyor. Yani canlı hakları. Onu ayrıyeten konuşalım.

Yavuz: Sömürge.

Ö: Ne sömürgesi?

Yavuz: Bazı ülkeler başka ülkeleri sömürüyor.

Ö: Halen var mı böyle sömürge ülkeler?

Yavuz: Var.

Ö: Neresi mesela?

Yavuz: Mesela Afganistan.

Ö: Afganistan. Kim sömürüyor Afganistan'ı?

Yavuz: Amerika.

Ö: Amerika sömürüyor. Tamam, Amerika. Irak'ı da Amerika sömürüyor o zaman senin mantığına göre. Öyle değil mi? Neyini alıyor ki Irak'ın?

Yavuz: Petrol.

Ö: Petrolünü alıyor. Peki, dünyada senin... bizim ancak televizyonlardan izlediğimiz gazetelerden gördüğümüz kadarıyla... dünyada insan haklarının savunucusu olan bir ülke söyleyin desem hangi ülkeyi söylersiniz? Her konuda... bir yerde insan hakları ihlali varsa o ülke ordadır. Halkıyla devletiyle vatandaşıyla hepsiyle ordadır dediğiniz bir ülke var mı?

Bora: Bence bana göre yok.

Ö: Yok! Olur mu ya millet insan hakları ihlali var diye ordularını yığıyor sağa sola.

Yavuz: Türkiye var.

Ö: Türkiye var! Türkiye dünyadaki insan hakları ihlallerine karşı duyarlı bir ülke diyorsun sen ve nerde bir insan hakları ihlali varsa Türkiye orda etkili bir güçtür diyorsun. Öyle mi diyorsun?

Yavuz: Yok. Çok fazla değil de...

Ö: Sadece üzülüyoruz diyorsun.

Yavuz: Sözde.

Ö: Bu konuda sitemlerimizi iletiyoruz. Var mı böyle bir ülke?

Öğr: ... [6 sn]

Ö: Evet. Var mı böyle bir ülke?

Öğr: ...

Ö: Yok. O zaman size bazı bilgileri kısa kısa vereyim çocuklar. Sonra da niye var niye yok... hata nedir onlara bir bakalım tamam mı? Şimdi... insan hakları ne? İnsanın insan olarak doğmakla elde ettiği bu genel kavram anlamıyla size okuyorum. “İnsanın insan olarak doğmakla elde ettiği haklara insan hakları denir”. Siz bir kere doğduysanız ve size... nefes almaya başladıysanız dünyaya geldiğiniz andan itibaren ilk hakkınız nedir? Nefes almaya devam etme hakkı. Nefes almaya devam etme hakkı. Dünyada doğmuş olan hiç kimse... doğmuş ve doğrulmuş olan hiç kimse sizin nefes alma hakkınızı yani yaşam hakkınızı elinizden alamaz. Peki bunun içerisine girdiğimizde... nedir yaşama hakkı? Nasıl elinden alınabilir bir insanın yaşam hakkı?

Bora: Öldürülerek.

Ö: Bir insan nasıl öldürülür? Hangi hallerde öldürülür? Cinayet olur, bir kavga olur... başka?

Bora: Savaş olur.

Ö: Hah. Savaş olur. Başka?

Can: Kan Davası. [Kan davaları azalmakla birlikte özellikle ülkenin doğu bölgelerinde halen görülmektedir.]

Ö: Kan davası olur. Başka?

EÖ: Suikast.

Ö: Suikast olur. Başka?

Öğr: ...[2 sn]

Ö: Peki başka bir uca gidelim. Deprem oldu ve bir müteahhitin binlerce konuttan oluşan... sitesi... sitesi sırf o müteahhitin o binanın yapımında kullandığı kötü ve eksik malzemelerden dolayı yerle bir olduğu için o binanın altında kalan insanların ölmesi de bir insan hakları ihlali veya o insanların yaşama hakkının elinden alınması mıdır acaba?... Alınması mıdır? Var mı böyle bir tanıdığınız? Depremde hayatını kaybeden? Mesela diğer sınıfta var böyle birisi. Diğer sınıfta var ismini vermiyorum. Hem dayısını hem yengesini hem de kuzenlerinin hepsini kaybetti. Burada bir insan hakları ihlali var artı burada bir cinayet var! Değil mi? Yaşam hakkı... Sağlık hakkı! Nedir sağlık hakkı?

Can: İnsanların... sağlık kurumlarına gidip... sağlığı hakkında bilgi edinebilmesi.

Ö: Sağlık hakkında bilgi edinebilmesi. Başka? Nedir sağlık hakkı?

Öğr: ...[5 sn]

Ö: Doktora gidiyor musunuz?

Öğr: Evet. [Topluca]

Ö: Evet doktora gidiyorsunuz. Tedavi olma hakkınız var mı?

Öğr: Var. [Topluca]

Ö: Var. Peki, bu sizin birinci derecede sağlık konusundaki haklarınızdan bir tanesi. Hastaysanız tedavi imkanı varsa sizin tedavi olmanız gerekiyor. Peki, büyük kurum ve kuruluşların özel kurum ve kuruluşların hayatınızı ve sağlığınızı tehdit eden çalışmaları da sağlık hakkını ihlal eden olaylar içerisine girer mi? Mesela hangileri girer?... Çevrenizde bir fabrika var ve bu fabrika bütün o kötü dumanlarını doğaya salmamak için yapması gereken o filtreleme sistemlerini yapmamış ve doğaya durmadan filtrelenmemiş zehirli ve kimyasal gazlar çıkıyor. Bunlar insanların sağlığını etkiler mi?

Öğr: Evet. [Topluca]

Ö: Ve bundan dolayı insanın sağlık hakkı elinden alınır mı?

Öğr: Evet. [Topluca]

Ö: Burada bir insan sağlığı... nedir insan hakları ihlali söz konusu mudur?

Öğr: Evet. [Topluca]

Ö: Söz konusudur. Başka bir örnek verebilir misiniz? Evet.

Bora: Sigara.

Ö: Sigara. Peki bu enteresan bir örnek. Kim alıyor... bu konuda kim müdahil?

Bora: Müdahil derken hocam?

Ö: Yani sigara bir sağlık hakkıdır, sağlık hakkının ihlali. Ama mesela... örnek veriyorum. Ahmet adlı şahıs sigara içiyor. Kendisi gidip alıyor. Buradaki hak ihlali nerde?

Bora: Devlette mi hocam?

Ö: Sen düşün nerde?

Bora: ... [3 sn] Devlet hocam.

Ö: Ben size bir ipucu vereyim. Çok güzel bir örnek verdi devlette dedi. Ben size bir ipucu vereyim. Şimdi insanların hayatındaki bütün alışkanlıklar aslında bir nevi öğretilmişliktir. Yani siz hayatınızda hiç sigara görmezseniz... hiçbir yerde sigara görmezseniz sigara içmek istemezsiniz ve bilmezsiniz sigara nedir. Siz hiç dondurma görmemiş olsanız çevrenizde de hiç yiyeni görmemiş olsanız ne yapacaksınız? Dondurma istemeyeceksiniz. O zaman sigara alışkanlığında bizi etkileyen unsurlar var mı? Evet.

Can: Aile.

Ö: Nasıl mesela?

Can: Mesela bir çocuğun, bir gencin annesi babası sigara içiyorsa kendi de merak edebilir [sigarayı].

Ö: Başka? Aile doğru.

Bora: Arkadaşlar.

Ö: Başka?

Bora: Çevresindeki insanlar.

Ö: Başka? Çevresindeki insanlar. Ben bir tane daha söyleyeyim. Televizyon. Diğer bir insan hakkı... başlıca insan haklarından bir tanesi ise... mülk edinme hakkı. Mülk nedir?

Mahir: Konut, ev.

Ö: Konut, ev. İnsan istediği konutu yasal daireler içerisinde ne yapabilir? Edinebilir. Diğer seyahat hakkı. Seyahat hakkı diye bir hak var mı?

EÖ: Var.

Ö: Var. İsteddiğimiz yere seyahat edebiliriz. Peki biz istediğimiz yere seyahat edebiliyor muyuz?

Öğr: ... [2 sn]

Ö: İsteddiğimiz yere seyahat edebiliyor muyuz?

Bora: Evet.

Ö: Nereye ediyoruz? Evet diyorsun. Nereye ediyoruz seyahat seyahat? Nereye gidebiliyoruz?

Mahir: Yurtiçinde her yere.

Ö: Gidebiliyoruz. Giden var mı seyahat edebilen var mı? Siz gidiyorsunuz. [Bir öğrenciye söylüyor.] Nerelere gittiniz?

KÖ: Hocam, Antalya... Bodrum.

Ö: Antalya, Bodrum. Tatile gittiniz. Başka? Siz?

Bora: Edirne.

Ö: Engelleyen kimse oldu mu sizi?

KEÖ: Hayır.

Ö: O zaman ülkemizde bu konuda bir sıkıntı var mı?

Öğr: Yok. [Topluca]

Ö: Yok diyebiliriz. Tabi ki ülke için konuşuyoruz. Peki, bu... bu nasıl engellenebilir? Bir insanın seyahat hakkı nasıl engellenebilir? Evet?

Yavuz: Suçu varsa, sabıkası varsa.

Ö: O kanuni gerekçeler. Yani bir başkasının hakkını ihlal etmiş, sağlık hakkını ihlal etmiş, yaşam hakkını ihlal etmiş, bu adam kanun kaçağı ve bu adam seyahat etme dolaşma hatta mülk edinme ve özgürce yaşama hakkı elinden alınıyor kanunlar çerçevesinde. Ama bizlerin şuan burada seyahat engeli olmayan bizlerin... olmadığını varsaydığımız bizlerin seyahat hakkımızı nasıl elimizden alırlar? Alırlarsa doğru bir şey mi yapmış olurlar?... Yani yolun bir yerinde... Bodrum

yolunda giderken arabanızda ya da otobüste yolun önüne geçip bir tanesi silahıyla veya başka haliyle karşınıza çıkıpta “hayır kardeşim buradan sonrasına gidemezsiniz” derse sizin seyahat hakkınızı elinizden almış olur mu?

Öğr: Olur. [Topluca]

Ö: Olur mu?

Öğr: Olur. [Topluca]

Ö: Peki bu ülkede bu yaşandı mı?

Öğr: Evet.

Ö: Nerde yaşandı?

Öğr: ...

Ö: Evet diyorsunuz da nerde?... Nerde yaşandı? Tabi ki siz bunları hatırlayacak yaşta değilsiniz. Bu ülkede... bu ülkenin doğusunda yaşandığı dönemler oldu. Gayri nizami insanlar, kanunsuz insanlar yolu çevirdi ve buradan sonrasına gidemezsiniz dedi. Ve bu insanların seyahat etme hakkı ne yaptı? Elinden alındı. Diğer hakkımız haberleşme hakkı. Nedir haberleşme hakkı?... Nedir haberleşme hakkı? Evet, söyle kızım.

Senem: Görüşüp konuşma mı?

Ö: Görüşüp?

Senem: Konuşma.

Ö: Görüşüp konuşma aslında iletişim kurmak aslında haberleşme. Karşılıklı birbirimizle adı üstünde haberleşme, haber alıp verme. Haberleşme hakkı bu. İstedğimiz gibi haberleşme hakkımızı kullanabilir miyiz?

KÖ: Evet.

Ö: Nerde kullanıyoruz haberleşme haklarımızı? Evet bu konuda uzmanız.[Öğrencileri kastediyor.] Buyrun.

EÖ: Telefon.

Ö: Telefon. Sadece telefon mu? Başka?

Tuba: Bilgisayar.

Ö: Bilgisayar. Ama ne vasıtasıyla? Onun araçları nelerdir?

EÖ: Mektup.

Ö: Mektup. Nereden... eskidendi o. Evet?

Yavuz: Internet.

Ö: Internet. Sadece mektubu kim gönderiyor bize... bu sıralar?

EÖ: Devlet.

Ö: Bankalar. Bankalar gönderiyor mektubu. Mektup gönderen tek kuruluş bankalar. [Öğrenciler gülüyor.]

KÖ: Gazete.

Ö: Gazete başka?

Bora: Televizyon.

Ö: Televizyon. Özellikle cep telefonumuzdan bahsedelim. Cebimizde bir cep telefonu var değil mi? Arıyorum. [Telefonu kulağına götürüyor] Diyorum ki “Ayşeciğim seni çok seviyorum. [Öğrenciler gülüşüyor] Ama bu sevgimi hiç kimsenin bilmesini istemiyorum. Çok gizli. Aramızda kalacak. Bak kimsenin yanında söyleyemedim. Bir grup içerisinde toplantı ortamında oturuyorduk söyleyemedim. Sana telefondan kulağına fısıldar gibi söylemek istedim.” diyor. Aradan bir cızırtı geliyor “Höyt Ayşe’yi ben de seviyorum” diyor. Aslında bu cızırtının gelmemesi lazım. Kimsenin bu telefonları ne yapmaması lazım?

Öğr: Dinlememesi lazım. [Topluca]

Ö: Dinlememesi lazım. Haberleşme özgürlüğü budur. Ben Ayşe’yi aradığımda Ayşe beni aradığında ben annemi aradığımda annem beni aradığında ben babamı aradığımda bana kulağıma söylemek istediği şeyleri özgürce söyleyebilmeli. Acaba kimse dinler mi? Bunları dinlerde sonra saklar mı diye... ne yapmamalı?

Öğr: Endişelenmemeli.

Ö: Endişelenmemeli. Çocuklar size geçen okuduğum bir kitap hakkında bilgi vereyim. Amerika’da bir profesör var. Ben de ilk defa ne yalan söyleyeyim on gün önce kitapçının önünden geçerken karşılaştım. Howard Zinn diye bir adam. Howard Zinn, bu adam aktivist eylemci Amerika ve dünyadaki bütün insan hakları ihlallerine karşı tepki gösteren ve Amerika’nın yaptığı savaşlara karşı tepki gösteren bir adam. Uzun yıllar çalışmalar yapıyor ve en sonunda bu adam hayatını... hayatını yazmayı düşünüyor. Ama diyor ki 80 küsur yaşına geldim... ve ben aşağı yukarı... hayatını nasıl yazacağını şaşıyor. Çocuklar en sonunda bir şey oluyor ve CIA’ den. CIA nedir?

Yavuz: Haber alma merkezi... Amerika’nın.

Ö: Evet. Pardon CIA değil. FBI’dan çünkü ülke içindeki haber alma işlerini istihbarat işlerini Amerika’da FBI yapar. FBI’dan dosyasını istiyor ve dosyasında Howard Zinn’in bütün telefon konuşmaları bütün görüşmeleri her şeyi var. Ve şahıs buradan ne yapıyor? Buradan kendi hayatıyla alakalı unuttuğu şeyleri ne yapıyor? Yazıyor. Kendi hayatıyla alakalı unuttuğu şeyleri. Burada ne var? Bu şahsın veya başka şahısların insanların haberleşme özgürlüğünün elinden alınması olayı var. Haberleşme özgürlüğünün elinden alınması olayı var. Telefonunuzun dinlenmesini ister misiniz?

Öğr: Hayır. [Topluca]

Ö: Mektuplarınızın adresine ulaşmadan önce başkası tarafından okunup sonra da sizin tükürükle yalanıp tekrar konmasını ister misiniz?

Öğr: Hayır. [Topluca]

Ö: İstemezsiniz. Mail atmayı ister misiniz? Mail atıyorsunuz da mailiniz önce... işte bir başkasına gitmeden ortadaki bir şahıs tarafından okunup “Hı tamam bunda bir sakınca yok” deyip başkasına gitmesini ister misiniz?

Öğr: Hayır. [Topluca]

Ö: Veya bilgisayarınızdaki fotoğrafların çalınmasını ister misiniz?

Öğr: Hayır. [Topluca]

Ö: Veya gerçek bir olayın... yaşanmış bir olayın... yaşanmış bir olayı çocuklar... çok net bir şekilde söylüyorum. Bir gazetede yayınlanarak tüm toplum tarafından bilinmesini isterken birilerinin bunları yayınlamamasını veya engellemesini ister misiniz?

Öğr: Hayır. [Topluca]

Ö: Eğer bunları istemiyorsanız siz haberleşme hakkını savunanlardansınız. Peki... kanun önünde kendini savunma hakkı. Adalet ve eşitlik. Sizce dünyada herkes eşit mi?

Öğr: Hayır. [Topluca]

Ö: Kanun önünde. Mahkeme önünde herkes eşit mi?

Öğr: Evet. [Bir grup] Hayır. [Bir grup]

Ö: Öyle mi? Ben yönlendirmeyeyim sizi. Eşit diyenler parmak kaldırırlar... Eşit değildir diyenler parmak kaldırırlar. [Büyük çoğunluk eşit değil diye parmak kaldırıyor.] Değildir diyenlere niye diye soracağım. Yavuz [öğrencinin adı değiştirilmiştir] niye eşit değildir?

Yavuz: Hocam eşit değildir derken bana göre mi yoksa şu an olan mı?

Ö: Ya sen görüyorsun. Bir ayırmda bulunabiliyor musun bu konuda?

Yavuz: Hocam var ayırım.

Ö: Ha?

Yavuz: Var ayırım hocam.

Ö: Söyle.

Yavuz: Hocam mesela hırsız... hocam mesela kanunda suçu adamın 20 yıla... 30 yıl yiyecek adam 10 yıl yiyor, 20 yıl yiyecek adam 30 yıl yiyor.

Ö: Ha diyorsun ki bir adamın cezası 10 yıl olması gerekirken 5 yıl yiyor, diğerininki de 5 yıl olması gerekirken 10 yıl yiyor. Bunu mu kastediyorsun?

Yavuz: Evet.

Ö: Adaletsizlik var diyorsun. Başka... Neden peki niye böyle iki adamı neden birbirlerinden ayırıyorlar?

Yavuz: Ben de bilmiyorum hocam.

Ö: Var mı böyle bir yaşanmışlık?

Yavuz: Hocam, haberlerde duyuyoruz.

Ö: Haberlerde görüyorsunuz. Buna göre adaletsizlik mi var diyorsunuz?

Yavuz: Evet.

Ö: Yani aslında... buna göre mi diyebiliriz... yoksa bilmiyorum. Peki... böyle farazi şeylerle konuşmak aslında doğru bir şey değil. Neden doğru bir şey değil? Şimdi şu böyle oldu da bu böyle oldu demek insanın haklarını yine gasp etmektir aslında bu da. İnsan haklarını anlatırken şunu demek yanlışır “işte hiçbir zenginin çocuğunun hapse girdiğini gördünüz mü?” cümlesi aslında belki de o zenginlerin veya bir başka birçok ekonomik durumu iyi olan insanların hakkını yemektir. Ama dünyada bir şey var ki... herkes eşittir... birileri daha fazla eşittir. Ne demek bu?... Evet ne demek bu? Herkes eşittir, birileri daha fazla eşittir. Ne demek bu? Evet.

Bora: Mal varlığı olan daha zengindir. Üst bölgelerde olan daha çok eşittir.

Ö: Niye?

Bora: O sözden ben onu anlıyorum.

Yavuz: Hocam tam tersi aslında daha üst olanlar daha az eşit, altta olanlar normal halk daha çok eşittir.

Ö: Nasıl? Anlayamadım.

Yavuz: Hocam, mesela şimdi bir tane siyasi adamın oğlu ve bir de halktan bir tane serseri hocam. Öyle düşünün.

Ö: Hımm? Hangisi daha avantajlıdır?

Yavuz: Hocam siyasinin oğlu.

Ö: Peki iyi bir şey söylediniz. Ben mesela geçen gün geçiyorum şuradan. Polis... iki tane genci çevirdi [Polisin zaman zaman çeşitli yerlerde insanları durdurup kimlik kontrolü ve arama yapması görülen bir durumdur.] “Gelin bakalım buraya” dedi. Polisler... çocuklar geldiler ama... ben de tabi gayri ihtiyarı çocukların üzerlerine başlarına baktım nasıl diye. Çocukların üstü başı eski... veya belli bir bölgeden geldikleri belli... bölge dediğim İstanbul içerisinde belli bir bölgeden geldikleri belli. İşte saç... kirli sakal... kıyafetler şey... polis sanki onları görmüş çevirmiş... Ama yandan aynı yaşta başka gençler geçti onları çevirmedi... Niye? Yaşadın mı böyle bir şey? Söyle bakayım.

Senem: Hocam niye olabilir onu bilmiyorum. Onları hırsız felan sanmış olabilir üstü başı şey olduğu için.

Ö: Peki bir insanı çevirip üstünü... toplumun içerisinde üstünü başını aramak için sadece zannetmek yeterli midir?

Öğr: Hayır. [Topluca]

Ö: Yani geliyorum... [Ön sıradan bir erkek öğrenciyi kaldırır] “kalk bakalım ayağa, kalk, çevir, dön” [polis gibi konuşarak]. Arkada annen var eşin var. Ne bileyim. Hadi düşün dışarda sevdiğin seni çok farklı tanıyan bir kız arkadaşın var veya bir erkek arkadaşın var. Ama biri sana “dön!” diyorsun ki “ ne yaptım?!” “Dön. Çıkar kimliğini.” Doğru bir şey midir bu? Oturabilirsin. [öğrenciye] O zaman zannetmek yeterli mi acaba tek başına? Ya bir insanı çevirmek için zannetmek yeterli mi? Peki yarın bir gün... “Ben hırsız benzemiyorum” diyenler parmak kaldırsın. “Ben hırsız katile benzemiyorum” diyenler parmak kaldırsın. [Bütün sınıf parmak kaldırır.] Ben de benzemiyorum yani bana kalırsa. Ama aynaya bakınca hırsız da benziyorum katile de benziyorum. [Gülerek] Ya şimdi... zaten yapmamışsınızdır böyle bir şey. Yani benzemekten öte böyle bir şey yapmamışsınızdır. Ama bir gün oldu ki sabah kalktınız... rastgele bir mont aldınız sırtınıza, sakallarınızı kesmediniz, saçlarınızı taramadınız. Bir şey oldu... ayakkabılarınız da boyanmadı. Çevirdi sizi [polis] dayadı ve yok aradı, kimlik sordu polis. Nasıl hissedersiniz?

Öğr: ... [3 sn]

Ö: Ben şöyle yapayım. Siz çünkü... hemen ben vereyim cevabı. Belki de sonra sizden. Ben hiçbir şey hissetmem. “Teşekkür ederim memur bey. Her zaman böyle hassas olun. Kimden şüpheleniyorsanız istediğiniz vakit çevirebilirsiniz” derim ben. Siz ne dersiniz?

Öğr: [Duyulmuyor.]

Ö: Ne yapardın?

KÖ: Toplumun içinde utanırdım.

Ö: Hiç utandırıldınız mı böyle?

Bora: Polis tarafından mı yoksa... ?

Ö: Evet, polis tarafından.

Öğr: [Cık cık sesleri, hayır anlamında baş sallamalar.]

Ö: Polis tarafından hiç utandırıldınız mı? Peki ne düşünürdünüz? Utanır mıydınız veya... ? Arkadaşınız utanacağını söyledi. Siz utanır mıydınız?... Ben şahsen şeyim yani o konuda hassasım. Polis beni aramalı... kardeşim böyle... Ben her şey olabilirim bombacı olabilirim şu olabilirim. Hatta canı sıkıldığı zaman, benden şüphelendiği an beni çevirip hemen çevirip aramalı... Eşimi bile kadın polis yoksa bile erkek polis arayabilir benim eşimi! Sonuçta can sağlığımız önemli. Polisler bizim güvenliğimiz için. Ben böyle düşünüyorum. Siz nasıl düşünüyorsunuz? Evet.

KÖ: Utanmazdım. Çünkü sonuçta benim bir şey yapmadığımı polis de görecektir.

Ö: Sen?

Yavuz: Hocam utanma değil. Siz dediniz ya istediğini yapsınlar falan ben razıyım. Ama hocam şimdi mesela sizi çeviriyorlar, diğerini çevirmiyorlar hocam. Hepsini çevirsinler.

Ö: Bak ne diyorum. Eşimden şey yaptılar şüphelendiler. O sırada da şey var. Kadın polis yok. Kadın polis yok. Umm... Ama bu arada insanların sağlığı, güvenliği tehlikede. Eşimi bir erkek polis arayabilir. Hiç çekinmezdim. Arayabilir.

Yavuz: Hocam mesela şimdi orada herkesi çevirmeyip sadece beni çevirse utanırım hocam.

Ö: Ama senden şüpheleniyor.

Yavuz: O zaman hocam utanırdım niye çünkü herkes bana hırsız gibi bakardı.

Ö: Hırsız gibi bakar... Hırsız gibi bakardı. Yani senin aslında suçun yok burada. Onu düşünüyorsun. Suçun olmadığı halde suçun varmış gibi düşünülmesi ve insanların sana bu şekilde bakması bile seni ne yapardı?

Öğr: Rahatsız ederdi. [Topluca]

Ö: Rahatsız ederdi. Başka... Başka? Konuşmayanlardan istiyorum. Söyle bakalım sen ne hissederdin? [Hemen önündeki kız öğrenciye soruyor.] Diyorsun ki "benim böyle masum güzel bir yüzüm var. Hangi polis beni çevirir" diyorsun.

Gamze: Hocam... toplum içinde böyle herkesin bana dönüp bakmasını istemezdim. Çünkü... hani... bunu istemezdim. Yani utanırdım.

Ö: "İsterim utanırım" diyenler parmak kaldırsın...

EÖ: Utanırım diyenler. [Öğretmenin ifadesini düzelterek]

Ö: "Utanırım, istemem" diyenler.

Öğr: [Sınıfın çoğu parmak kaldırır.]

Ö: Veya benim gibi "ne olacak canım! Ölmekten daha mı kötüdür!" diyenler. Yani "ölmekten daha mı kötü, utanmam" diyenler. Tam cümlemi kurayım. Utanmam diyenler.

Öğr: [Bir iki parmak kalkar.]

Ö: "Karasızım, hiç düşünmedim" diyenler.

Öğr: [Bir iki parmak kalkar.]

Ö: Evet. Çocuklar ben aslında size yalan attım. Ben istemezdim böyle bir şey. Yani ben suçsuz olduğuma inanıyorsam beni toplum içerisinde çevirmelerini istemem... Eşimi... gayri nizami bir şekilde kimlik kontrolü ve üst aramaları yapmalarını da istemem. Çünkü bu normal bir şey değil. Bu normal bir şey değil. Siz bunu her gün yaşadığınızı düşünsenize. Her gün okula gelirken nizamiye kapısından geçiyorsunuz üstünüz aranıyor. İstiklal caddesine gidiyorsunuz bir nizamiye kapısı var üstünüz aranıyor veya sokağa çıkıyorsunuz üstünüz aranıyor. Ve insanlar hep diyor ki... insanlar hep diyor ki size. Ne diyorlar? "Sizin güvenliğinizi için yapıyoruz." Telefonu açıyorsunuz kulağınızda bir cızırtı var. Hissediyorsunuz ki telefonunuz dinleniyor. İtiraz ediyorsunuz. "Olur mu toplum güvenliği için yapıyoruz." Mektuplarınız karıştırılıyor. Her şeyiniz karıştırılıyor. Mailleriniz karıştırılıyor. Bundan rahatsızlık duymak gerekir. "İnsan hakları" kavramı burada çıkar ortaya işte. Burada insan hakları kavramının ortadan kalkması durumu var. Devam edelim... Hak arama hakkı. Ne demek hak arama hakkı?... Söyle bakalım.

Can: Mesela bir insanın hakları ihlal ediliyorsa hakkını aramaya hakkı vardır.

Ö: Evet başka?... Hak arama hakkı... Hakkı ihlal edildiğini düşünen var mı hiç şimdiye kadar? Okulda, evde, hastanede var mı böyle? Mesela hastanede doktorların onlarla ilgilenmediğini düşünen var mı? Böyle bir manzara ile karşılaştınız mı?

Öğr: ...

Ö: Yok. Gereksiz bir şey olmadığını düşünüyorsunuz. Hah! Özel yaşamın gizliliği hakkı... Nedir bu?... Özel yaşamın gizliliği nedir?

Can: Mesela benim evimde olanları evimde yaptıklarımı kimsenin bilmemesi lazım.

Ö: Peki bu ihlal ediliyor mu... bizde?

Can: Bilmiyorum kişisine bağlı.

Ö: Peki magazin programlarını seviyor musun?

Can: Hayır.

Ö: Kim seviyor magazin programı? [Bir iki parmak kalkar] Ben seviyorum mesela. Pazar günleri çok eğlenceli oluyor! Kim seviyor? Ben niye seviyorum magazin programlarını?

Öğr: [Gülüşmeler]

Ö: O sevdiğim sanatçıların bütün yaşamlarını, nerede yemek yediklerini, nerde denize girdiklerini, evlerinin içinde kimle konuştuklarını, ne giydiklerini ne giymediklerini hepsini görüyorum. [Zil çalıyor] O yüzden ben magazin programlarını seviyorum.

Senem: Ben de çok seviyorum.

Ö: Çok seviyorum. Ama aslında farkında olmadan başkasının hayatını gözlüyorum. Oturmuşum televizyonun karşısına birilerinin hayatını gözlüyorum. Bir dahaki ders devam edeceğiz çocuklar.

